

TUHOTUT TALOT, KADONNEET KODIT

1950-luvun lopun Hämeenlinna oli vielä hyvin matala ja puutalovaltainen. Muutamat korkeat kerrostalot kertoivat kuitenkin tulevastasta suuresta muutoksesta. Betonielementtitalot ja teollinen rakentaminen olivat ajan henki eikä vanhaa arvostettu. Katujen asfaltointi nosti talonmestajien katurasitusta, joten keskustatonttien rakennusoikeuden radikaali kasvattaminen uudessa kaavassa tuntui olevan kaikkien etu. Puukaupungin kohtalo oli sinetöity.

Monet puurakennukset olivat sodan jälkeen päässeet rapistumaan huonoon kuntoon. Maassa oli asutuspula, rakennustarvikepula ja asutusvelvollisuus, mutta vuokra-säännöstely esti vuokrien nousun markkinahintaan. Välttämättömiin kukaan korjauksiin ei usein ollut varaa. Puutalokannan vähittäinen häviäminen elementtirakentamisen tieltä oli sodan viimeisiä suuria seurauksia.

Pienoismallin Hämeenlinnan keskustasta 1950-luvun lopulla on tehnyt Toivo ”Timi” Salminen, joka työskenteli Hämeenlinnan rakennusvirastossa toimistovirkailijana. Hän oli kaupungissa tunnettu myös jääkiekko- ja maahockeypelaajana ja saavutti lajeissa useita Suomen mestaruuksia. Pienoismallin tekemiseen kului 9 kuukauden aikana 926 tuntia. Talot on tehty palsapuusta ja tienvarsien puut metallista ja vaahtomuovista. Salminen on tehnyt myös muita pienoismalleja.

Kaupunginmuseo järjestää kierroksia Hämeenlinnan keskustan purettujen talojen historiaan.

Lisätietoja museon asiakaspalvelusta tai verkkosivuiltamme hmlmuseo.fi.

Linnankatu 1940-luvulla Rantatorilta kuvattuna. HKM.
Linnankatu in the 1940s.

Toivo ”Timi” Salmisen rakentama pienoismalli 1950-luvun Hämeenlinnasta.
A scale model of 1950s Hämeenlinna built by Toivo ”Timi” Salminen.

Demolished houses, destroyed homes

At the end of the 1950s, Hämeenlinna was still very low on the ground with mostly wooden houses. A few tall blocks of flats spoke of the great changes coming. The cityscape was meticulously recorded in the scale model, thanks to the efforts of Toivo ”Timi” Salminen. The houses are made of balsa wood, and the trees lining the roads are metal and foam plastic. Also known as an athlete, Salminen worked as a clerk at the Hämeenlinna Public Works Department and also built other scale models.

KAUPUNKI MUUTTAA

Hämeenlinnan vanha kaupunki sijaitsi alun perin ahtaasti linnan pohjoispuolella. 1600-luvulla kaupungissa oli yksi pääkatu, jonka varrella talot sijaitsivat. Merkittävimmät rakennukset olivat raatihuone ja kirkko. Isonvihan aikana venäläisten miehitettyä Suomen (1713–1721) kaupunki kärsi isoja vahinkoja ja jälleenrakentaminen lähti hitaasti käyntiin. Kaupungin kehitystä hidasti myös vakava tulipalo vuonna 1739, jolloin 33 talosta paloi peräti 24.

Kaupungin siirtoa uudelle paikalle ryhdyttiin suunnittelemaan jo 1730-luvulla, mutta aie siirtyi.

Pikkuvihan jälkeen (venäläiset miehittivät Suomen uudelleen 1742–43) kaupunki alkoi vähitellen kasvaa ja uusia rakennuksia rakennettiin siirtohuuista huolimatta. Kustaa III:n tultua hallitsijaksi muuttohanke päätettiin kuitenkin toteuttaa. Suurin osa uudelle paikalle siirretyistä rakennuksista oli rakennettu pikkuvihan jälkeen.

Kuningas Kustaa III antoi muuttopäätöksen 25.8.1777 ja kaupunkilaisilla oli aikaa muuttaa Saaristen virkatalon maille kaavoitetulle uudelle kaupunkialueelle vuoden 1784 loppuun mennessä. Uuden kaupungin keskusta rakennettiin uusi

A town relocated

The old city of Hämeenlinna was originally situated in a cramped space next to the castle. Plans to relocate it started as early as the 1730s. However, it was not until Gustav III ascended the throne that the relocation became reality. The king issued the decision to relocate the town on 25 August 1777, and the residents had until the end of 1784 to move into the new area zoned in the lands of the Saari official building.

The lock and plate on display are from a building that originally stood in Hallituskatu. The year of the relocation decision by Gustav III, 1777, is engraved on the plate.

Louis Belangerin vuonna 1798 tekemään piirustukseen perustuva J. A. Cardierin graveeraus, jossa näkyy Hämeenlinnan kirkko alkuperäisessä muodossa. HKM.

A cutting by J. A. Cardier based on a drawing made by Louis Belanger in 1798, showing Hämeenlinna Church in its original shape.

kirkko, jonka puolipyöreä muoto sai innoituksensa Rooman Pantheonista. Kaupunkilaiset eivät olleet tyytyväisiä erikoiseen kirkkoonsa, jonka sanottiin muistuttavan väärinpäin käännettä pottaa tai muurinpataa. Kirkon ulkoasua muutettiin myö-

hemmin noudattamaan perinteisempää kirkkorakentamista.

Lukko ja lukkokilpi Museo Skogsterin näyttelyssä ovat peräisin Hallituskadulla sijainneesta rakennuksesta. Kilvessä on Kustaa III:n siirtopäätöksen vuosiluku 1777.

Ooh, Hämeenlinna! -näyttelyn ydin on 24 minuuttia pitkä multivisio, joka kertoo Hämeenlinnan kaupungin vaiheet perustamisesta tähän päivään. Kaikki muu ympärillä kuvittaa ja värittää iltapäivälehtien uutisten tyyliin tätä suurempaa kertomusta. Provisoivienkin otsikoiden takaa löydät Hämeenlinnan kaupunginmuseon kokoelmien helmiä sekä niihin liittyviä tarinoita. Osa esineistä ja kuvista on piilotettu luukkujen taakse, niin että pelkkä uutisotsikko näkyy, joten tartu ripaan ja ylläty!

Voit osallistua näyttelyyn verkkosivulla app.hmlmuseo.fi. Pääset äänestämään parasta uutisotsikkoa, antamaan palautetta sekä jättämään itsestäsi selfien vanhoissa vaatteissa. Tekemäsi lisäykset heijastuvat lähes reaaliajassa näyttelytilaan. Näyttelyn esineistöä vaihdetaan kerran vuodessa, mutta suosituimmat tarinat jäävät.

Ooh, Hämeenlinna!

The core of the Ooh, Hämeenlinna! exhibition is a 24-minute multivision of the history of Hämeenlinna from its founding to the present day. The rest of the exhibition illustrates and colours this greater story in the style of tabloid news. Behind the sometimes provocative headlines, you will find gems of Hämeenlinna City Museum and the associated stories. Some of the items and images are hidden behind doors with only the headline visible, so grab a handle and prepare to be surprised!

You can contribute to the exhibition online at app.hmlmuseo.fi. You can vote for the best headline, give feedback and share a selfie in a historical outfit. Your additions will be projected into the exhibition room almost in real time. The artefacts of the exhibition will be replaced once a year, but the most popular stories will remain.

Toimitus:
Liisa Koskelainen ja Antti Krapu

Taitto:
Mainospalvelu Kristasta Oy
AD Krista Jännäri

Kuvat HKM-tunnuksella ovat Hämeenlinnan kaupunginmuseon kokoelmista.

Painopaikka:
Edita Prima, 2018

Editors:
Liisa Koskelainen and Antti Krapu

Layout:
Mainospalvelu Kristasta Oy
AD Krista Jännäri

Photos with code HKM:
Photo: archives of Hämeenlinna City Museum.

Print:
Edita Prima, 2018

KADONNEET SILLAT

Vexi Salmi, 16.5.2016

Minun Hämeenlinnani on muistojen utuinen unikuva. Sinne johtavat Vanajaveden ylittävä kaarisilta ja kolme kuivaa siltaa. Se on **Carl Ludvig Engelin** ruuduttama asemakaava, jossa korttelineliöitä reunustavat empirepuutalot. Harmoniaa rytmittävät muutamat kivitallot ja kirkko. Ne ovat maamerkkejä, jotka luovat nupu- tai mukulakivikatuja kulkevalle kaupungin tunnun. Nämä neljä siltaa vartioivat keskustan koskemattomuutta. Ne varjelivat keskustaa muutoksilta, uusilta ajatuksilta ja nykyajalta.

Vanajaveden kaarisilta vartioi idästä saapuvia. Se päästi ylitse vain auton kerrallaan ja niiden aiheuttama varoittava ryminä kuului kauas. Eteläkadun ja Lukiokadun kuivat sillat oli päällystetty epätasaisilla mukulakivillä. Kova ääni pakotti saapuvan autoilijan hidastamaan vauhtia. Vain keskimäinen, Turuntien silta oli päällystetty tasaisemmin. Se oli kaupungin keskustaan johtava pääväylä etelästä ja lännestä. Mutta sillekin johti petollinen alamäki. Suomen Kasarmin mäki oli syksyisin ja talvisin liukas, joskus jäinen, pikkupoikina hurrasimme kun rekat liukuivat linkussa jäistä liuskaa ja rysähtivät lopulta siltaa reunustaviin paksuihin koivuuihin.

Muualta keskustaa reunustivat Vanajavesi, harjut ja soinen niitty. Hämeenlinna oli vaikeampi päästä kuin sen reunalla seisovaan jyrkävään linnaan.

Hämeenlinna kesti muutosten paineen vuosikymmeniä. Muutama uusi kerrostalo ei järkyttänyt kaupunkilaisten rauhaa. Tarmon ja HPK:n menestys jääkiekon mestaruussarjassa riitti asukkaille ja silloin oli syytä juhlaan kun Kaivokadun reunalla kaatui tamperelais- tai helsinkiläisjoukkue.

1960-luvun alkuvuosina alkoi muutos. Vanajaveden kaarisilta vaihtui uuteen leveään betonisiltaan ja Hattelmalan harjun notkoon päätynyt pikatie leveni Hämeenlinnan kohdalla moottoritieksi. Kuivasillat koivukujineen katosivat, samoin jääkiekkostadion. Hämeenlinnalaisseurat pelasivat Suomi-sarjassa, ja keskustassa riehuivat puskutraktorit ja hullujussit.

Empirerakennus toinen toisensa jälkeen teki tilaa tasakattoisille marketeille ja liiketaloille. Muutama talo yleisön painostuksesta purettiin hirret numeroiden. Niin kävi **Eino Leinin** koulukortteerille ja **Larin-Kyöstin** kaupunkiasunnolle. Rakennuksia ei koskaan koottu. Hirret lahosivat pressun alla ja Kaupunginpuiston museoalue jäi katteettomaksi lupaukseksi. Ainoastaan Sibeliuksen syntymäkoti jäi kaupakorttelin puristukseen muistuttamaan menneisyydestä.

Minun Hämeenlinnaani ei pääse kuin unien Kuivasilta. Oikaisen sinne Vanhan hautausmaan halki ja tervehdin matkalla kaupunginlääkäri **Sibeliusta**, Jannen isää, joka

ihmettelee annansilmien alta ohikiitävää loputonta autojonoa. Ajan ratas on armoton. Se murskaa kuin jauhinkivet eletyt vuodet muistoiksi. Niitä on vaikea jakaa nykyasukkaiden kanssa, niiden kanssa on kuljettava yksin. Kunummistaa silmänsä ja antaa niille vallan. **Levy-Heikki** kulkee Raatihuoneenkadua Soitin-aitasta Pyörä-pirttiin ja mumisee itseksensä. **Toppo Helisevä** tarkkailee harvoja ohikulkijoita torin kulmalla ja **Pyörivä-Jukka** vilkuilee taakseen. Se on minun Hämeenlinnani.

You can find the column Lost Bridges by Vexi Salmi in english at app.hmlmuseo.fi

ELOKUVATEATTERIN MADONNA

Elokuvat saapuivat hämeenlinnalaisien katsottavaksi aluksi kiertävien esittäjien mukana. Niitä näytettiin mm. Palokunnantalon alakerrassa. Ensimmäinen vakinainen elokuvateatteri perustettiin 1911, kun Elävien Kuvien Teatteri aloitti toimintansa Raatihuoneenkadulla. Tilaa oli peräti 180 katsojalle. Elokuvien suosio oli suuri ja muutaman vuoden päästä perustettiin kilpaileva yritys Apollo Skogsterin liiketalo.

1920-luvulla perustettiin Hämeen Kino ja Panu -nimiset elokuvateatterit. Torin länsilaidalla sijainnut Panu vaihtoi uuden omistajan myötä nimensä Hälläpyöräksi 1930-luvulla. Ooh Hämeenlinna! -näyttelyssä esillä oleva kipsinen madonnan pää on koristanut elokuvateatterin julkisivua torin alalaidassa. Se on irrotettu ja liitetty Hämeenlinnan kaupunginmuseon kokoelmiin heinäkuussa 1951 rakennuksen purkamisen yhteydessä.

Madonnan pää konservoitavana. Kuva Heikki Haavisto.

Conservation of the Madonna head. Photo: Heikki Haavisto

Kirjakauppana toimineeseen rakennukseen remontoitiin 1920-luvulla tilat elokuvateatteri Panulle. Kuva Enok Rytönen, HKM.

The building, which had held a book shop, was renovated in the 1920s into Panu cinema. Photo: Enok Rytönen.

Madonna of the cinema

At first, films came to Hämeenlinna with touring projector operators. They were shown on the lower floor of Palokunnantalo building, for example. The first proper cinema, Elävien Kuvien Teatteri ("Theatre of Living Images") was established on Raatihuoneenkatu in 1911. There was space for up to 180 viewers. Films were wildly popular, and a competing company, Apollo, was established in the Skogster building a few years later.

In the 1920s, two more cinemas were established: Hämeen Kino and Panu. Panu, which was located next to the square, changed its name to Hälläpyörä after changing owners in the 1930s. A plaster Madonna head decorated the cinema's façade at the bottom of the square. It was detached and added to the city museum's collection in July 1951 when the building was demolished.

KOVAN ONNEN KULTASEPPÄ

Yksi omaisuutensa Hämeenlinnan vuoden 1831 palossa menettäneistä oli kultaseppä **Schultz**. Hän kuului myös hätäapukomiteaan, joka muodostettiin kaupungin porvareista. Komitea vastaanotti muualta tulleita lahjoitukset ja jakoi niitä vahinkoa kärsineille.

Kultaseppä Schultzin epäonni jatkui. Hän vuokrasi uudelleen rakennetulta tontiltaan varaston kauppias **K. J. Collinille**. Ruutimakasiinina käytetty rakennus paloi vuonna 1839 ja räjähtelevä ruuti lennätti puunkappaleita ympäriinsä, minkä seurauksena kaksi kaupunkilaista sai surmansa ja moni sai vammoja.

Kultaseppä Schultz oli taitava ammattinsa harjoittaja. Näyttelyssä on esillä Schultzin miniatyyrimaalauksesta tekemä koruranneke.

Kultaseppä Schultzin tekemä koruranneke. Kuva Heikki Haavisto

Bracelet made by goldsmith Schultz. Photo: Heikki Haavisto

1831

The poor goldsmith

One of the people who lost his fortune in the fire of Hämeenlinna in 1831 was goldsmith Schultz. He was also a member of the emergency aid committee comprised of the city's burghers. The committee received the donations sent from other places and distributed them to those who had suffered losses.

Goldsmith Schultz's misfortunes did not end there. He rebuilt his house and leased one building to shopkeeper K. J. Collin as a gunpowder warehouse. The warehouse burned down in 1839, and the exploding gunpowder tossed shards of wood around, causing the deaths of two citizens and injuring many.

There is a bracelet made by goldsmith Schultz on display.

TUHOPOLTTAJA VAPAANA

Hämeen läänin maaherra antoi 8.3.1832 etsintäkuulutuksen Hämeenlinnan palon aiheuttajan löytämiseksi. Vain muutamaa vuosikymmentä aiemmin uudelle paikalleen siirretty Hämeenlinna oli tuhoutunut lähes täysin tulipalossa 14.-15.9.1831.

Vuoden 1831 palo sai alkunsa torin luoteiskulmassa sijainneen kauppias **J. A. Juseliuksen** talon rehuladosta. Juseliuksen renki oli mennyt humalassa latoon nukkumaan ja käsitellyt tupakkaa varomattomasti. Heiniä ja olkia täynnä olevassa ladossa tuli roihahti nopeasti ja levisi hallitsemattomasti viereisiin taloihin. Suurin osa torin länsi- ja pohjoispuolisista rakennuksista paloi. Hämeenlinnan 165 rakennetusta tontista tuhoutui 102. Juseliuksen renkiä ei enää paikkakunnalla nähty palon jälkeen.

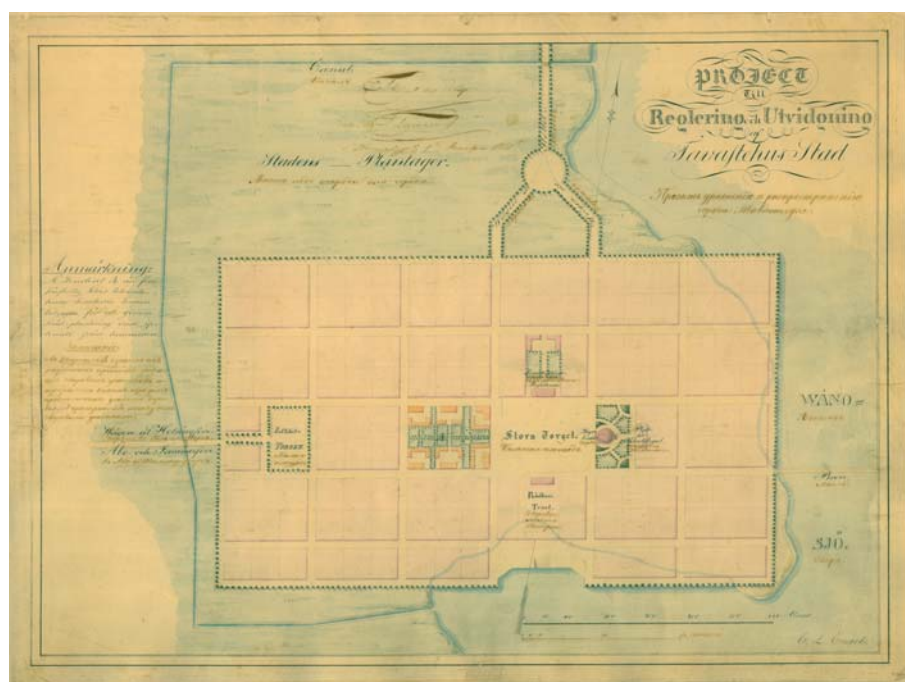
Tulipalot olivat puuvaltaisissa kaupungeissa jatkuva ongelma. Kaavamuutoksilla pyrittiin parantamaan paloturvallisuutta. Ruutukaavaa suositettiin ja talojen väliin piti jättää riittävästi tilaa. Myös puistojen ja puukujanteiden avulla pyrit-

Arsonist at large

Häme county governor issued an announcement on 8 March 1832 to find the person who lit the Hämeenlinna fire. The town of Hämeenlinna, which had been moved to its new location just a few decades earlier, was almost completely destroyed in the fire on 14-15 September 1831.

Carl Ludvig Engel drew a new city plan for Hämeenlinna after the fire. The plan represents typical Empire period town planning, which accounts for fire safety with a more spacious city structure. The plan also paid attention to the placement of houses and plants on plots.

tiin saamaan kaupunkiin enemmän väljyyttä, mikä näkyy **Carl Engelin** suunnittelemassa Hämeenlinnan palon jälkeisessä empirekaavassa.

Carl Ludvig Engelin asemakaava.

City plan by Carl Ludvig Engel.

VENÄLÄISET TULEE - rahat piiloon

Maanviljelijä **Kari Sippola** löysi vappuna 1986 Lammin Kaitalan kylässä Appolan tilan pellosta yhden Suomen suurimmista rahalöydöistä. Raha-aarre koostuu 55 kupariplootusta, jotka on lyöty vuosina 1717-1743. Raha-aarre painaa n. 100 kiloa. Löydön nuorin raha ajoittuu pikkuvihan aikaan, mikä liittyi Venäjän ja Ruotsin välillä käytyyn ns. hattujen sotaan.

Appolan tilan silloinen isäntä **Heikki Martinpoika** on ilmeisesti katsonut parhaaksi piilottaa rahat ennen venäläisten miehittäjien saapumista, sillä samana vuonna 1743 Hämeen linna antautui venäläisille joukoille. Miehittäjän saapuminen oli alueella hyvissä ajoitiedossa ja viestin antautumisesta vei lähetti jo ennen kuin venäläiset olivat lähimaillakaan.

Maastosta löytyneet rahalöydöt ajoittuvat epävakaisiin aikoihin. Rahat on piilotettu ja kätkejä ei syystä tai toisesta ole koskaan saapunut hakemaan aarrettaan. Hattujen sota sai nimensä sotaa ajaneen sisäpoliittisen ryhmittymän mukaan, joka halusi Ruotsin liittoutuvan Ranskan kanssa. Samaan aikaan Ranskasta oli levinnyt uusi kolmikärkinen muotipäähine, jonka mukaan tätä varhaista "puoluetta" ryhdyttiin nimittämään. Hattujen politiikka johti Ruotsin sotaan Venäjää vastaan.

Hopeavarantojen puutteessa Ruotsin valtakunnassa lyötiin kupariplootuja, joiden koko kasvoi suhteettomasti kuparin hinnan laskiessa. Rahan arvo oli sidottu niissä käytetyn metallin arvoon.

The Russians are coming - hide your money

On May Day 1986, one of the largest coin finds in the history of Finland was discovered in a field on Appola Farm in Lammi. The hoard comprised 55 pieces of copper plate money minted in 1717-1743. The coin find is related to the Russo-Swedish War that ended in 1743.

Due to the lack of silver reserves, the Swedish Empire minted large copper plate money. Their size increased excessively as the price of copper decreased. The value of the coin was tied to the value of its metal.

ASEMA TUHOUTUI - KENEN SYY?

1918

Hämeenlinnan vanha C. A. Edelfeltin suunnittelema rautatieasema tuhoutui vuoden 1918 sisällissodan taisteluissa ammusjunan räjähdyksessä. Asema oli valmistunut 1862, jolloin rautatieliikenne Suomessa alkoi.

Hämeenlinna sijaitsi sisällissodan aikana keskellä punaisten valta-alueita. Paikallinen työväestö säilyi melko maltillisena, mutta vallankumouksen laineet löivät myös hämäläiseen pikkukaupunkiin, jossa kaikki tunsivat toisensa. Turusta ja Toijalasta saapui Hämeenlinnaan punakaartilaisia 29. tammikuuta ja neuvoteltuaan Hämeenlinnan punakaartin ja venäläisten sotilaiden edustajien kanssa, ottivat he merkittävät rakennukset hallintaansa ja valta vaihtui kaupungissa. Vallanvaihto sujui rauhallisesti ja Hämeenlinna säilyi pitkään sotatapahtumien ulkopuolella.

Saksalaiset joukot saapuvat punaisilta vallattuun Hämeenlinnaan 26.4.1918. Kuva Enok Rytönen, HKM.

German troops enter Hämeenlinna after it was taken from the Reds on 26 April 1918. Photo: Enok Rytönen.

Tampereen valtauksen jälkeen muuttunut tilanne heijastui Hämeenlinnaan, ja kaupunki täyttyi pakenevista punaisista. Pakolais-ten myötä väkiluku kasvoi hetkessä 10 000 hengellä.

Kun saksalaiset joukot lähenivät, räjähti ammusjuna ratapihalla. Todennäköisesti ammusjunan räjäyttivät vetäytyvät punaiset, mutta syynä on voinut olla myös saksalaisten tulitus. Saksalaisjoukot saapuivat Hämeenlinnaan 26. huhtikuuta 1918.

Station destroyed - by whom?

Hämeenlinna's old railway station, which was completed in 1862, was destroyed in the battles of the Civil War in 1918 when an ammunition train exploded. It remains unclear whether the ammunition was blown up by the Red troops as they retreated from the city or hit by a German grenade.

Hämeenlinnan alkuperäinen vuonna 1862 valmistunut asemarakennus. HKM.

The original Hämeenlinna station hall.

ISIEMME KOHTALOT

Näyttelyssä on kuunneltavissa kaksi haastattelua, miten molempien osapuolten lapset ovat joutuneet todistamaan isiensä kohtaloita 1918 sisällissodassa. Valvatti

Vaulon isä kuoli punaisen terrorin uhrina, ja Aarne Luoma joutui pelkäämään vankileirille suljetun isänsä teloitusta. Luoman isä selvisi kuitenkin vankeudesta hengissä.

Punavankeja Linnankasarmen pihassa 1918. Kuva Enok Rytönen, HKM.

Red prisoners in the courtyard of Linnakasarmi building in 1918. Photo: Enok Rytönen.

Vuoden 1918 sotasurmat Suomessa War deaths in Finland in 1918	Punaiset Reds	Valkoiset Whites	Muut Others	Yhteensä Total
Kaatuneet Died in battle	5 199	3 414	790	9 403
Teloitettu, ammuttu, murhattu Executed, shot, murdered	7 370	1 424	926	9 720
Kuolleet vankileireillä tai heti sen jälkeen Died at a prison camp or soon after	12 259	4	1 796	14 059
Kadonneet Missing	1 767	46	380	2 193
Muut kuolintavat Other causes of death	443	291	531	1 265
Yhteensä / Total	27 038	5 179	4 423	36 640

Tilasto, Suomen sotasurmat 1914–22-projekti.
Statistics, Finland's War Deaths in 1914–22 project.

Fates of our fathers

The recording in the exhibition plays two interviews about the cruelties of both sides of the 1918 Civil War from a child's perspective. Valvatti Vaulo witnessed his father's death in Ylikartano, Retulansaari. Aarne Luoma had to fear how his father would fare at the Linnankasarmi prison camp. Luoma's father was not among the Red prisoners whose execution was described in the interview; in the end, he survived.

ISONTALON ANTIN HERKEMPI PUOLI

Isontalon Antti oli yksi pelätyimmistä johtohahmoista Pohjanmaata pihdeissään pitäen puukkojunkkariliikkeessä. Puukkojunkkareiksi ajautuivat erityisesti talollisten nuoremmat pojat, joilla ei ollut taloudellisen tai sosiaalisen nousun mahdollisuuksia. Osa ratkaisi tilanteen lähtemällä etsimään uuden elämän edellytyksiä Amerikasta.

Isontalon Antti istui tuomiotaan taposta ja useista muista rikoksista Hämeenlinnan rangaistusvankilassa 1870-luvulla. Vankeusaikana hän käyttäytyi hyvin. Maaherra von Ammondin tytär Dagmar kertoo muistelmissaan, että tällä ”lähes jättiläismäisellä” vangilla oli tapana vetää häntä kolkassa ja miten Isotalo oli mukana rakentamassa maaherran puistoon lapsille kelkkamäkeä.

Antti Isotalo oli lisäksi yksi kaupunginpuiston huvimajan rakentajista. Huvimajaa varten hän teki näyttelyssä esillä olevan pienoismallin, joka oli aikoinaan myös maaherran lasten ja lastenlasten nukkekotina.

Isontalon Antti ja Rannanjärvi (Isotalo oikealla).

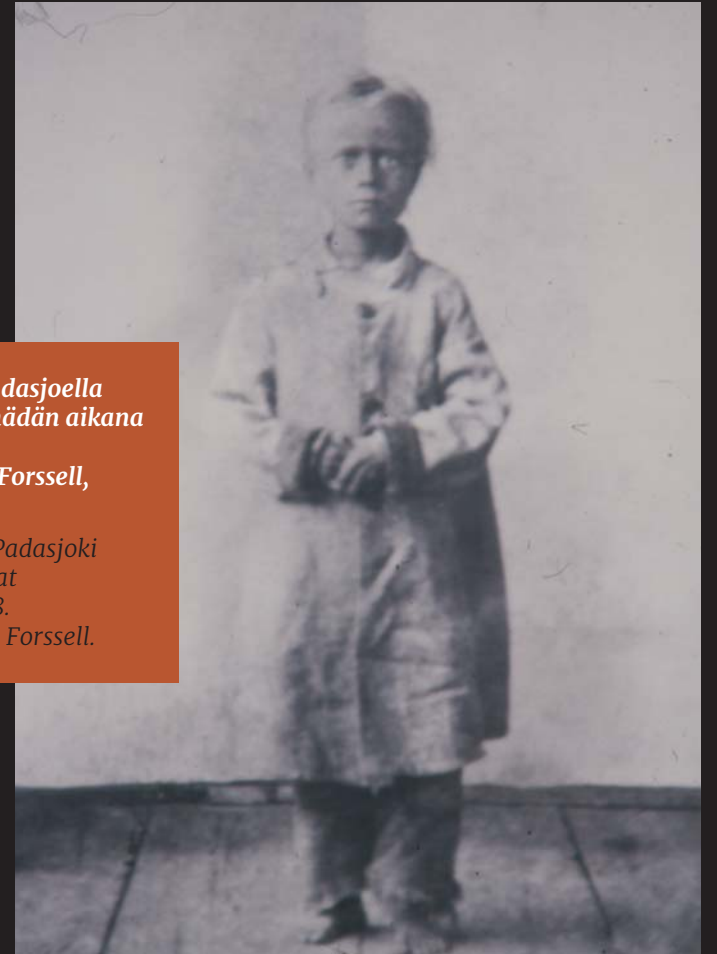
Kuva Julia Widgren, Vapriikin kuva-arkisto.

Criminals Antti Isotalo and Antti Rannanjärvi (Isotalo on the right). Photo: Julia Widgren, Vapriikki Photo Archive.

NÄLKÄ NIITTÄÄ KANSAA

Pikkupoika Padasjoella suuren nälänhädän aikana vuonna 1868. Kuva Richard Forssell, HKM.

A little boy at Padasjoki during the great famine in 1868. Photo: Richard Forssell.

The gentle side of Antti Isotalo

In the 1870s, Antti Isotalo, one of the most notorious criminals in the history of Finland, served time at Hämeenlinna Prison for manslaughter and many other crimes. He conducted himself well during his time in prison. Governor von Ammond's daughter Dagmar wrote in her memoirs that this "almost gigantic" prisoner used to pull her in a sledge and helped build a sledging slope for children in the governor's park.

Antti Isotalo was also one of the builders of the gazebo in the city park. He made the gazebo model which is on exhibit; it also served as a doll-house for the governor's children and grandchildren.

ASEKÄTKENTÄÄ

Sisällissodan aattona, vuoden 1918 tammikuussa, siirrettiin Hämeenlinnan kaupunginmuseoon merkittävä asekoelma Erkylän kartanosta Hausjärveltä. Tuolloin kartanon omistajana ollut vapaaherra Carl Otto Munck (1853–1927) siirretti aseet turvaan museoon asetäydennyksiä etsiviltä punakaartilaisilta.

Hämeenlinnassa aseita piilotettiin ensin Skogsterin talon kellarissa, josta ne pian siirrettiin museoon. Silloinen museonhoitaja Albert Theodor Böök sijoitti kokoelman vanhimmat aseet ovelasti muiden näyttelyesineiden joukkoon, ja uudemmat aseet sekä ammuksiset hän piilotti näyttelyssä olevaan maahonkilipastoon sekä museon puuliiteriin lautakasojen alle. Punaiset suorittivat museossa peräti kaksi etsintää, etsien ilmiannon perusteella juuri Erkylän aseita, mutta eivät kummallakaan kerralla löytäneet niitä.

Sodan jälkeen Munck lahjoitti suurimman osan kokoelmasta museolle palkkioksi avusta. Kokoelmaan kuuluu kymmeniä ampumaseita, miekkoja, tikareja ja muita asetarvikkeita, jotka ovat suurelta osin C.O. Munckin isän kenraaliluut-

Hidden arms

In January 1918, on the eve of the Finnish Civil War, Baron Carl Otto Munck (1853–1927) had the arms collection of Erkylä Manor moved into hiding at the Hämeenlinna City Museum. Firearms and ammunition were hidden in the exhibition among other artefacts and in the museum's shed under stacks of timber. The Red Guards searched the premise twice, specifically looking for the Erkylä firearms based on accusations, but they found nothing.

After the war, Munck donated most of the collection to the museum as a reward for the assistance.

nantti ja Aleksanterin yliopiston varakansleri Johan Reinhold Munckin (1795–1865) keräämiä. Osa kokoelman aseista on otettu talteen mm. Venäjän ja Turkin välisen sodan taistelulentiltä vuosina 1828–1829, ja joidenkin aseiden alkuperän mainitaan olleen Versailles'n hovissa ja kuuluneen Ludvig XVI:lle.

Pieni poika ja taiteilija kohtasivat suurien nälkävuosien aikana Padasjoella. Taideopiskelunsa Dresdenissä päättänyt Richard Forssell oli palannut paikkakunnalle keskelle katovuosien kurjuutta. Kerjäläisperheitä kuljetettiin hevosella talosta taloon, ja sunnuntaisin siunattiin jopa kymmeniä lavantaudin uhreja. Myös Forssellin perheenjäsenet olivat lavantaudin kourissa, eikä suurten pyytäjäjoukkojen vuoksi edes isoissa taloissa tai kartanoissa leipä riittänyt.

Kaiken tämän keskellä seiso eräs pieni pyytäjä, joka kiinnitti taiteilijan huomion. Forssell oli oppinut Dresdenissä myös valokuvauksen taidon. On mahdollista, että pikku malli oli myöhemmin tarkoitus ikuistaa maalaukseen. Paljasjalkaisen pojan silmissä on vakava katse. Poika jännittää varmasti outoa kameraa, mutta katseen taustalla oli myös sellainen puute ja epävarmuus, jota yhdenkään lapsen ei pitäisi joutua kokemaan.

Kuvan poika on yksi niistä lukuisista vaeltajista, jotka suuret nälkävuodet 1866–1868 ajoivat lähtemään kotiseudultaan. Kerjäläisiä esittäviä muotokuvia ei juuri ole, puhumattakaan suurien nälkävuosien aikaisista. Hämeenlinnan kaupunginmuseon kokoelmien valokuva saattaa olla jopa ainoa laatuaan.

Katastrofin seurauksena Suomen väestöstä kuoli lähes 10 %. Kylmät ja pitkät talvet ja epäonnistuneet sadot toistuivat. Vuonna 1867 ostettiin Pietarista jauhoja hätäavuksi, mutta satamien jäätymisen jo lokakuussa esti avun tuonnin maahan. Vuonna 1868 kuolleisuus oli korkeimmillaan. Nälkä ajoi ihmiset liikkeelle etsimään ruokaa ja samalla levisivät erilaiset tartuntataudit. Nälkävuodet koettelivat Hämettä erityisen ankarasti. Kuolleisuusluvut olivat korkeimpia tärkeimpien maantiereittien ja rautateiden lähellä sekä tiiviisti asutuilla alueilla.

Hunger haunts the land

1868

The pictured boy is one of the many drifters driven from his home district to beg for food by the years of famine in 1866–1868. The beggars also carried infectious diseases. Almost 10 per cent of the Finnish population died.

The boy and the photographer met in Padasjoki, where Richard Forssell had returned to the midst of the famine after finishing his art studies in Dresden. Beggar families were taken from house to house in horse-drawn carriages, and up to dozens of victims of typhoid were committed to eternal rest each Sunday. Forssell's family members also suffered from typhoid and, due to the large number of beggars, even great houses and manors ran out of bread.

In the middle of all this stood one small beggar who caught the eye of the artist. Forssell had also learned the art of photography in Dresden. It is possible that he planned to capture the small model in a painting later. The bare-foot boy has a serious look in his eye. He was probably nervous of the strange camera, but the depths of his gaze reflect the kind of poverty and uncertainty that no child should have to suffer.

There are hardly any portraits of beggars, and even fewer from the time of the great famine. Hämeenlinna City Museum's photo may be the only one of its kind.

Pöytäseurue Puistoravintolassa noin vuonna 1900.
Kuva C. O. Saxelin, HKM.

A party at Puistoravintola restaurant circa 1900. Photo: C. O. Saxelin.

PIRTUKUNINGATAR PIDÄTETTY

Alkoholia koskenut kieltolaki 1919–1932 synnytti mittavan viinan salakaupan. Ooh, Hämeenlinna! -näyttelyssä on esillä viinaa salakuljettaneen naisen housut kanistereineen. Sissipataljoonan vääpeli V. Laaksonen ja konstaapeli Savolainen pidättivät naisen illalla 4.10.1923 Hämeenlinnan asemalla seisoneesta junasta.

Queen of spirits captured

The prohibition in 1919–1932 created a significant illicit alcohol trade. On display are the trousers of a female alcohol smuggler, along with alcohol canisters. Guerrilla battalion Sergeant Major V. Laaksonen and Constable Savolainen arrested her in the evening of 4 October 1923 on a train standing at Hämeenlinna Railway Station.

Wine, song and restaurants

In 1854, wine merchant and restaurateur Alfred Nordin bought a large plot of land next to the square. He had a restaurant built on the side of Birger Jaarli street. Its large dining room also held a stage and spectators' area. In the late 1800s, the restaurant became the centre of Hämeenlinna's music and theatre life.

Nordin and his wife Karoliina also ran Kaupunginhotelli hotel in the building on the side of the square and Restaurant Pinella at Keinusaari. The small wine keg was used at Kaupunginhotelli hotel.

RAVINTOLAEELÄMÄÄ

Hämeenlinnalainen viinikauppias ja ravintoloitsija Alfred Nordin osti 1854 torin laidalta laajan tontin. Birger Jaarlin kadun puolelle hän rakennutti ravintolan, jonka suureen saliin mahtui myös näyttämö ja katsomo. Nordinien sali oli 1800-luvulla Hämeenlinnan musiikki- ja teatterielämän keskus, missä nähtiin nimekkäitäkin vieraita. Rautatien rakentamisen myötä 1862 taitelijoiden oli helppo tulla esiintymään Hämeenlinnaan. Paikan nimi muuttui myöhemmin Teatteriravintolaksi.

Vaimonsa Karoliinan kanssa hän piti myös Kaupunginhotelliä tontin torin puoleisessa rakennuksessa. Keinusaareen Nordinit perustivat Pinella-nimisen ravintolan, joka oli suosittu kesäaikaan.

Alfred Nordin muutti takaisin Ruotsiin 1880-luvulla, mutta Karoliina Nordin jatkoi ravintolatoimintaa Hämeenlinnassa vielä tämän jälkeen. Hän asui kaupungissa kuolemaansa 1910 asti. Näyttelyssä esillä oleva viinilekkeri on peräisin Kaupunginhotellista.

Kaupunginhotelli.
Kuva Enok Rytkönen, HKM.

Kaupunginhotelli hotel.
Photo: Enok Rytkönen.

OSTAKAA, OSTAKAA!

Työväen teatterin tiloissa vanhalla työväentalolla peilailtiin omaperäisen peilin äärellä. Vanhaa peiliä reunustavat viehättävät käsityönä tehdyt kaupungin pikkuliikkeiden mainokset. Ne muodostavat läpileikkauksen kaupungin liiketoiminnasta keskustan kivenjalkaliikkeissä vuonna 1949. Ooh, Hämeenlinna! -näyttelyssä olevan peilin mainoksia löytyy myös tämän lehden sivuilta.

Buy, buy!

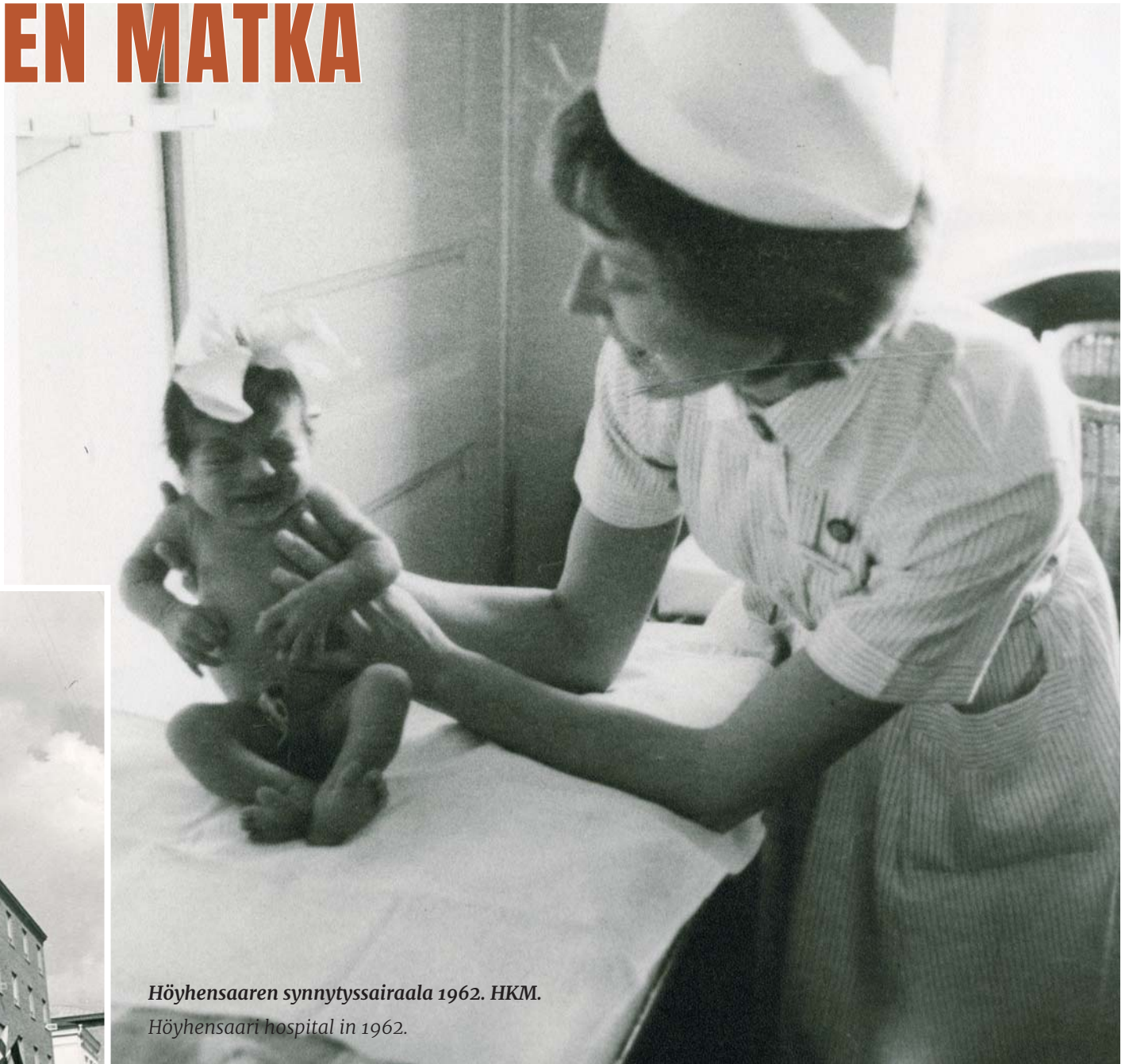
You can see the mirror of the Workers' Theatre in the exhibition with 1940s hand-made advertisements. You can find some of them also in this paper.

PEUKALOISEN MATKA

Lääkäri Ensio Kurki-Suonion perustama yksityinen synnytyslaitos Höyhensaari toimi Hämeenlinnan keskustassa Paavonkulman rakennuksessa 1929–1968. Höyhensaaren huoneet oli nimetty satuolentojen mukaan kuten Princessa Ruusunen tai Peukaloinen.

Synnytyssairaalan välineistöä Ooh, Hämeenlinna! -näyttelyssä on esillä keskosten kuljettamiseen tarkoitettu kantolaatikko. Tiiviin vanerilaatikon välipohjan alle on laitettu lämminvesikanisterit ja seinässä olevien reikien kautta pienokaiselle on johdettu lisähappea. Keskosten tilaa on seurattu kannen pienen alas vedettävän ikkunan kautta.

Höyhensaaren synnytyssairaala 1962. HKM.

Höyhensaari hospital in 1962.

Synnytyssairaala Höyhensaari toimi Paavonkulmassa. HKM.

The private maternity hospital Höyhensaari operated in Paavonkulma building.

1929-1968

Thumbelina's travels

The private maternity hospital founded by doctor Ensio Kurki-Suonio operated in the centre of Hämeenlinna in the Paavonkulma building from 1929 to 1968. The rooms at Höyhensaari were named after fairy tale characters, such as the Sleeping Beauty or Thumbelina.

There is a carry box for transporting premature babies from the Höyhensaari maternity hospital in the exhibition. The equipment for the box also includes hot-water canisters, for example.

YKSI SUOMEN PARHAISTA IDEOISTA LÖYTYI ULLAKOLTA

Vähävaraisille naisille lainattiin 1920–1930-luvuilla Mannerheimin Lastensuojeluliiton kiertokoreja, jotka olivat nykyisten äitiyspakkausten edeltäjiä. Näyttelyn kiertokori on löytynyt ullakolta talosta, jossa toimi aikoinaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hämeenlinnan osasto.

Laki äitiysavustuksesta laadittiin vuonna 1937 ja se koski aluksi vain vähävaraisia äitejä. Vuodesta 1949 se on jaettu kaikille äideille. Äitiyspakkaus on auttanut vähentämään Suomen lapsikuolleisuuden maailman alhaisimpien joukkoon. Esimerkiksi Kanadassa ryhdyttiin kokeilemaan ”yhtä Suomen parhaista ideoista” vuoden 2016 alusta.

One of Finland's best ideas was found in an attic

In the 1920s and 1930s, the Mannerheim League for Child Welfare loaned circulating baskets to women of limited means; they were the predecessors of today's maternity package. The basket on display was found in the attic of a house once used by the Hämeenlinna chapter of the Mannerheim League for Child Welfare.

The maternity package has helped reduce the infant mortality rate in Finland to one of the lowest in the world. Canada, for example, started testing “one of Finland's smartest ideas” at the beginning of 2016.

Kaurialan urheilukenttä olympialaisten aikaan. Kentällä ohjelmaan osallistuivat pojat Markku Järnefelt, Pekka Ollila, Seppo Opas, Matti Paavola, Seppo Tolkki ja Matti Välimaa. HKM.

Kauriala sports field during the Olympic games. Boys Markku Järnefelt, Pekka Ollila, Seppo Opas, Matti Paavola, Seppo Tolkki and Matti Välimaa participated in the programme on the field.

OLYMPIALAISET HÄMEENLINNAAN

Hämeenlinna oli Helsingin ohella virallinen kisakaupunki vuoden 1952 olympialaisissa. Kaupungissa järjestettiin Ahveniston urheilukeskuksessa nykyaikaisen viisiottelun lajit: ratsastus, miekkailu, ammunta, uinti ja juoksu. Järjestelyjen päävastuu oli puolustusvoimilla, olihan kyseessä perinteinen sotilaslaaji.

Avauspäivän maastoratsastusosuus sekä uinti keräsivät runsaimmat katsojamäärät. Yksilökilpailussa suomalainen **Olavi Mannonen** oli viides ja joukkuekilpailussa Suomen joukkue voitti pronssia. Suomen pronssijoukkueeseen kuuluivat **Olavi Mannonen**, **Olavi Rokka** ja **Lauri Vilikko**. Viisiottelun lisäksi Hämeen-

linnassa nähtiin muutamia maa-hockeyn ja jalkapallon otteluita.

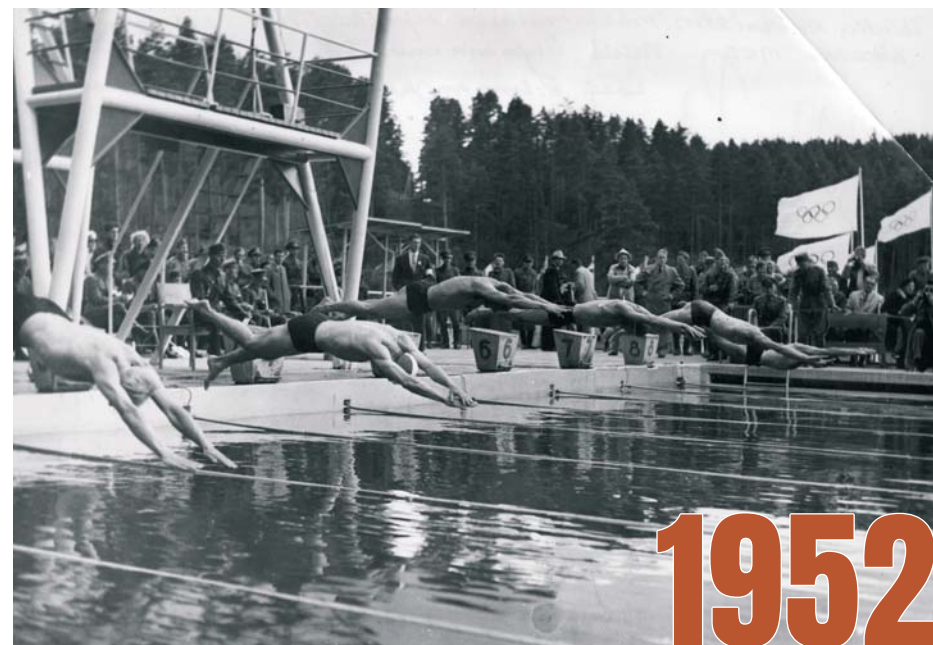
Kaupunkilaisten muistoissa sykkähdyttävä hetki oli olympiatulen saapuminen Kaurialan kentälle, jolloin katujen varsille oli kerääntynyt runsaasti väkeä. Olympiatuli paloi kilpailupaikalla Ahveniston urheilukeskuksessa koko kisojen ajan.

Kisojen aikana Hämeenlinnassa oli runsaasti myös muita tapahtumia. Aulangolla järjestettiin tansseja, kaupunkiin tuli sirkus ja Ahvenistolla järjestettiin uintikilpailujen jälkeen illalla venetsialaiset, jonne saapui peräti 5 000 katsojaa. Olympialaisten aikaan järjestetyt Vanajaveden risteilyt aloittivat Hopealinjan matkailuliikenteen.

Olympiatulen sytytys Ahveniston kisapaikalla. Kuva Koski, HKM.

Lighting of the Olympic flame at the Ahvenisto Olympic venue. Photo: Koski.

Viisiottelun uintiosuus menossa Ahveniston maauimalassa olympialaisten aikaan vuonna 1952. Kuva Olympiakuva Oy, HKM.

The swimming event of the pentathlon at Ahvenisto open-air swimming pool during the Olympic games in 1952. Photo: Olympiakuva Oy.

The Olympic Games come to Hämeenlinna

In 1952, the modern pentathlon events of the Helsinki Olympic Games were held in Ahvenisto, Hämeenlinna.

Polkupyöräilijät kuvauttivat itsensä Mikkelissä heinäkuussa 1897. Pyöräilijöistä kolme, G. Moberg, L. Björklund ja J. Lumme, olivat kotoisin Hämeenlinnasta ja muut Hauholta, Hattulasta, Pälkäneeltä ja Tampereelta. HKM.

Cyclists in Mikkeli in July 1897.

VIIPURIIN JA TAKAISIN

Hämeenlinnan lyseon rehtori **Johan Gabriel Geitlinin** polkupyörä museon näyttelyssä on 1800-luvun lopulta. Geitlinin poika **Ernst Gabriel** on käynyt pyörällä Viipurissa asti.

Polkupyörien yleistymisen Hämeenlinnassa 1900-luvun alkupuolella sai aikaan kitkeriä mielipidekirjoituksia sanomalehdissä. Hevosten kavioiden kopseeseen tottuneet jalkenkulkijat pelkäsivät hiljaa lähestyviä ja ohi suhahtavia polkupyöräilijöitä, jotka eivät noudattaneet liikennesääntöjä. Lehtikirjoituksissa kaupunkilaisille muistutettiin, että polkupyörä koskivat samat liikennesäännöt kuin hevosvaljakoitakin.

To Vyborg and back

In the museum you can see the bicycle of Johan Gabriel Geitlin, headmaster of Hämeenlinna Lyceum, from the late 19th century. Geitlin's son Ernst Gabriel rode this bicycle as far as Vyborg (circa 300 km).

EIHÄN NÄILLÄ HIIHDÄ SONNIKAAN

Kalle Hyttinen ehti valmistaa Pullerinmäellä vuoteen 1984 asti toimineessa suksipajassaan niin puu-, säle- kuin lasikuitusuksiakin. Hyttinen oli jo 13-vuotiaana mukana suksien teossa, aluksi Kerkkoossa Lampisen suksitehtaalla. Hämeenlinnaan hän muutti 1930-luvun puolivälissä ja ryhtyi valmistamaan suksia omassa pajassa vanhemman veljensä **Matin**

kanssa. Hyttinen oli myös kilpahiihtäjä yhdistetyn hiihdossa.

Pajan kerrotaan aloittaneen lasikuitusuksien valmistuksen, kun **Juha Mieto** tokaisi vuoden 1978 Lahden MM-kisojen tappion jälkeen omista puusuksistaan, että "eihän tällaisilla seipähillä hiihdä sonnikaan" ja tarinoiden mukaan hiihti suoraan saunaan polttamaan suksensa.

Naishiihtäjiä Rantatorilla. HKM.

Female cross-country skiers at Rantatori.

Not fit for a bull to ski on

Kalle Hyttinen made skis out of solid wood, laminate and fibreglass at his ski workshop, which operated in Hämeenlinna until 1984. Workshop started making fibreglass skis when **Juha Mieto** said, after his loss at the 1978 Lahden World Championships, that his wooden skis were "not fit for even a bull to ski on".

Ahveniston moottoriradan lento-onnettomuus.

Aviation accident at Ahvenisto motor-racing track.

VIISI KUOLLUTTA AHVENISTOLLA

Ahveniston moottoriradalla sunnuntaina 6.5.1984 tapahtui yksi Suomen siviili-ilmailun historian vakavimmista onnettomuuksista, jossa kuoli viisi ja loukaantui 26 henkilöä. Onnettomuus

sattui Hämeenlinna Race Formula 3 -autokilpailun aikana, kun yleisölenätyksiä tehneen helikopterin lentäjä menetti laskeutuessaan koneen hallinnan.

Five dead at Ahvenisto

On Sunday, 6 May 1984, the Ahvenisto race circuit was the scene of one of the worst accidents in Finnish civilian aviation history, leaving five people dead and 26 injured. The accident occurred during the Hämeenlinna Race Formula 3 car races when the pilot of a helicopter giving tours to spectators lost control of the aircraft during landing.

1984

1940-luvun mainontaa. 1940s advertising.

1800-LUVUN MUOTIA

Hämeenlinnalainen liikemies ja pankinjohtaja Alexander Bogdanoff vaimonsa Elinin kanssa 1880-luvulla. Rouvalla on yllään muodikas tyrnyrihame. HKM.

Hämeenlinna-based businessman and bank manager Alexander Bogdanoff with his wife Elin in the 1880s. Mrs Bogdanoff is wearing a fashionable bustle dress.

1800-luvulla muoti muuttui voimakkaasti moneen kertaan ja vallalla olleet kertaustyyli näkyivät myös pukeutumisessa. Muodin vaihtelut heijastuivat erityisesti säätyläisten pukeutumiseen.

1800-luvun alussa muodissa oli korkeavyötäröinen empire-tyyli laskeutuvine kankaineen. 1820-luvulta lähtien helmat levenivät ja vyötäröä alettiin korostaa korsettien avulla. Vuosisadan puolivälissä leveitä helmoja kannattelivat krinoliinialushameet. 1870- ja 1880-luvuilla yleistyivät turnyyripuvut, joissa linja oli kapeampi ja kangas kerättiin taakse. Pyrstömäistä vaikutelmaa korostettiin takaa topatuin alushamein.

1890-luvulla tyyli yksinkertaisui ja monimutkaisista alushameista luovuttiin. Naiset pukeutuivat kaksiosaisiin pukuihin. Hame oli lantiolta tiukka ja leveni alaspäin. Nilkköjen paljastamista pidettiin edelleen sopimattomana. Koristelu keskittyi puvun yläosaan ja vuosisadan lop-

Nimismies J. E. Boijerin perhe Hämeenlinnassa 1860-luvulla. HKM.

J. E. Boijer and his family in 1860s in Hämeenlinna.

Kesänviettoa vuonna 1896. HKM. Summer of 1896.

Muotikuva 1800-luvun puolivälistä esittelee Pariisin muotia krinoliinihameineen. HKM.

The fashion plate from the mid-1800s presents Parisian fashion with its hoop skirts.

puu kohden yleistyivät korkeat kaulukset. Myös erilliset irtokaulukset ja kalvosimet olivat tavallisia. Arkipukeutumiseen tulivat hamekankaasta eroavat puserot. Näyttelyn puku Hattulan Pelkolan kartanosta edustaa 1890-luvun muotia.

Eläydy menneen ajan tunnelmaan ja ota selfie!

Ooh, Hämeenlinna! -näyttelyssä on mahdollisuus kokeilla 1800- ja 1900-luvun vaihteen muotia ja eläytyä ajan hämeenlinalaiseleganssiin.

Ota selfie uudessa tyyllissäsi Palanderin talon kotimuseon eri huoneiden sisustusta vasten. Voit lisätä kuvasi näyttelyyn verkko-osoitteessa app.hmlmuseo.fi tai jakaa kuvan sosiaalisessa mediassa tunnisteella #museoskogster tai #oohhameenlinna.

Immerse yourself in the historical atmosphere and take a selfie!

At the Ooh, Hämeenlinna! exhibition, you can try out fashion from the turn of the 19th and 20th centuries and enjoy the elegance of Hämeenlinna. There is also a dress on display from Pelkola Manor that represents 1890s fashion. Take a selfie of your new style against the background of the various rooms of the Palander House home museum. You can add your photo to the exhibition at app.hmlmuseo.fi or share it in social media with the tags #museoskogster and #oohhameenlinna.

ROUVAIN MYSSYT

Hattu kertoo paitsi muodista myös kantajansa sosiaalisesta asemasta. Päähineen ulkonäkö erotti muun puvustuksen ohella säätyläiset rahvaasta. 1800-luvun jälkipuolelta asti hattu kuului säätyläisille. Kansanpuvuissa naisen päähine kertoi myös kantajansa aviosäädyn, sillä naimisissa oleva nainen peitti hiuksensa.

Silkkimyssyt yleistyivät säätyläisten keskuudessa 1600-luvulla. Porvarisnaisten pukeutumiseen ne tulivat 1700-luvulla. Hämeenlinnassa näitä ns. tykkimyssyjä käyttivät

säätyläiset ja käsityöläismestarien vaimot poikkeuksellisen myöhään melkein 1800-luvun puoliväliin asti. Tykki viittaa nimessä ruotsinkieliseen ett stycke -sanaan (kappale, palanen).

Päähineiden kuljetusta ja säilytystä varten oli omat rasiat. Maa-seudulla kansannaisen päähinettä kuljetettiin myssyvakassa. Hauholla puuseppä on vuonna 1797 valmistanut tykkimyssyä varten kannellisen kauniisti maalatun myssyvakan, jossa on myssyyn kuuluvaa pitsiä varten oma lokeron.

Ladies' caps

Hats belonged to persons of rank, and common folk wore scarves until the second half of the 19th century. In peasant costumes, a woman's headgear also indicated her marital status, because married women covered their hair.

Silk caps grew common among gentlewomen in the 17th century and, in the 18th century, they also grew common among burgher women. In Hämeenlinna, such silk caps were used by women of rank and the wives of master craftsmen until an exceptionally late date, almost to the mid-1800s.

There were special boxes for the transport and storage of the caps. In Hauho, a carpenter made a beautifully painted cap box with lid in 1797.

Hämeenlinnalaisen taiteilijan Ivar Kaskaksen maalauksessa nainen on pukeutunut tykkimyssyyn. HKM.

In the painting by artist Ivar Kaskas from Hämeenlinna, the woman wears a traditional Finnish silk cap.

HAJUSTEITA VAI HYGIENIAA?

Hajusterasioita on kannettu Euroopassa mukana 1300-luvulta lähtien. On uskottu niiden parantavaan voimaan tai suojaan tautteja vastaan. Kehnon hygienian vuosisatoina tuoksuja käytettiin myös peittämään epämiellyttäviä hajuja.

Näyttelyssä esillä oleva hajusuolapullo on 1800-luvun puolivälistä. Ketjussa olevan rinkulan saattoi pujottaa sormeen sormukseksi, jolloin pienen pullon pystyi kätevästi piilottamaan kämmeneen. Ikävät tuoksu saattoi karkottaa pullon sisältöä tuoksuttelemalla.

Hajusuolapullo 1800-luvun puolivälistä. Kuva Heikki Haavisto.

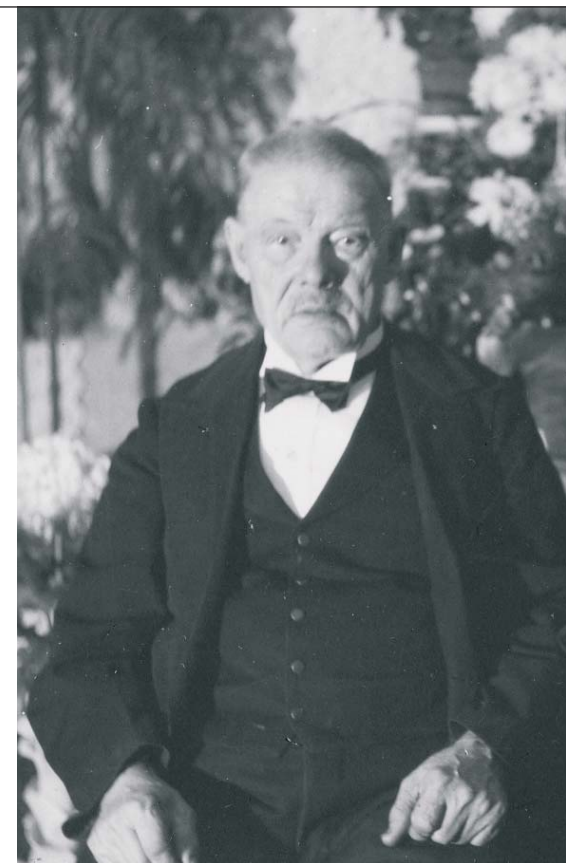
Smelling-salt bottle from the mid-1800s. Photo: Heikki Haavisto.

Perfume or hygiene?

People have carried scent boxes in Europe since the 14th century. They were believed to have healing powers or give protection against disease. In the centuries of poor hygiene, perfumes were also used to cover unpleasant odours. The exhibition includes a bottle of smelling-salt from the mid-1800s. The ring on the chain could be slipped onto a finger, enabling a person to conveniently hide the small bottle in their palm. Unpleasant odours could then be banished by scenting the bottle.

SUUTARI ASP

Näyttelyssä näet persoonallinen suutarin kyltin. Suutari Juho Kustaa Asp perusti oman liikkeen Hämeenlinnaan 1881. Suomeen oli tullut elinkeinovapauslaki 1879, joten lupaa muilta porvareilta ei enää tarvinnut kysyä. Mestarinkirjat hänelle myönnettiin vuonna 1884. Lammilaissyntyinen Asp sai alun perin suutarinoppinsa Helsingissä.

Cobbler Asp

You can see the sign of the cobbler Juho Kustaa Asp from the 1880s in the exhibition. He established a shop in Hämeenlinna in 1881 and earned his master craftsman's certificate in 1884.

Opettaja Hilda Eklöf ja Suomen jatkosodan aikainen pääministeri J. W. (Jukka) Rangell hämeenlinalaisessa puutarhassa satoa tutkimassa. HKM.

Teacher Hilda Eklöf and Finland's wartime Prime Minister J. W. Rangell in the Garden in Hämeenlinna.

MR. PUUTARHA

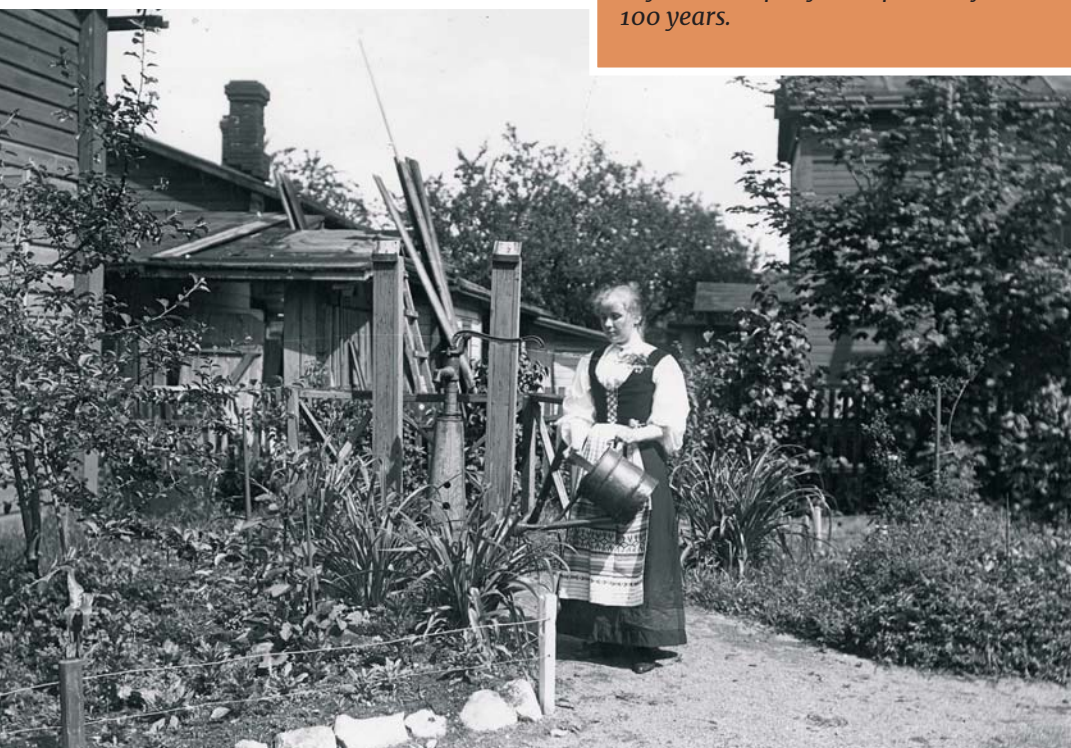
Hämeenlinnassa puutarhanhoito oli suosittu herrain harrastus, jossa myös kilpailtiin. Vuosien 1926–1981 välillä jaettiin pihapuutarhapalkinto yli 50 kertaa. Palkinnon saajat olivat tiettävästi kaikki miehiä.

Palkintona kiersi Kultakeskuksen vuonna 1926 valmistama hopeapokaali. Kultakeskus Oy edustaa kaupungissa vuosisatoja kestänyttä kultaseppien perinnettä. Yritys on toiminut jo 100 vuotta.

Mr Garden

Gardening became a gentlemen's hobby also in Hämeenlinna. Between 1926 and 1981, the gardening award was awarded over 50 times. All of the winners were men.

The trophy was a silver cup made by Kultakeskus in 1926. Kultakeskus represents the centuries of goldsmith tradition that has been preserved in the city. The company has operated for over 100 years.

Heleniuksen talon puutarha. HKM. The Garden of family Helenius.

museo
SKOGSTER

HÄMEENLINNAN KAUPUNGINMUSEO

Hämeenlinna City Museum

Museo Skogster on Hämeenlinnan kaupunginmuseon päätoimipiste. Alakerrasta löytyy museokauppa, avoin käsikirjasto sekä Ooh, Hämeenlinna! -näyttely, jossa hauskojen skupprien takaa paljastuu tarujakin ihmeellisempiä totuuksia Hämeenlinnasta.

Yläkerrassa on suurempi vaihtuvien näyttelyiden tila, Säästöpankkimuseon näyttely sekä kaupunginmuseon toimisto. Vuoden 2018 päänäyttely kertoo Tuberkuloosin vastaisesta taistelusta ja 2019 käsitellään yliluonnollisina pidettyjä ilmiöitä. Vapaa pääsy.

Skogster Museum is the main location of Hämeenlinna City Museum. The downstairs holds a museum shop and a reference library, as well as the Ooh, Hämeenlinna! exhibition, which features funny stories and extraordinary truths about Hämeenlinna.

The upper floor features yearly changing special exhibitions and the Savings Bank Museum exhibition. The major exhibition of 2018 is about the battle against tuberculosis and the exhibition of 2019 contemplates supernatural phenomena. Free admission.

MUSEO SKOGSTER Skogster Museum

Raatihuoneenkatu 8,
13100 Hämeenlinna
avoinna – open
ti, to–su 11–17, ke 11–19;
Tue, Thu–Sun 11–17,
Wed 11–19

PALANDERIN TALO Palander House

Linnankatu 16,
13100 Hämeenlinna
avoinna – open
2.5.–31.8. ti–su 12–16,
Tue–Sun 12–16
1.9.–30.4. la–su 12–16,
Sat–Sun 12–16

SIBELIUKSEN SYNTYMÄKOTI Birthplace of Jean Sibelius

Hallituskatu 11,
13100 Hämeenlinna
avoinna – open
2.5.–31.8. ma–su 10–16,
Mon–Sun 10–16
1.9.–30.4. ti–su 12–16,
Tue–Sun 12–16

SÄÄSTÖPANKKIMUSEO Savings Bank Museum

Raatihuoneenkatu 8,
13100 Hämeenlinna
avoinna – open
ti, to–su 11–17, ke 11–19;
Tue, Thu–Sun 11–17,
Wed 11–19

- Museo Skogster / Skogster Museum
Säästöpankkimuseo / Savings Bank Museum
- Palanderin talo / Palander House
- Sibeliuksen syntymäkoti / Birthplace of Jean Sibelius

Hämeenlinnan uimahalli avattiin yleisölle 28.8.1976.

Olitko paikalla?

Keräämme muistoja Hämeenlinnan kaupunginmuseon verkkosivuilla hmlmuseo.fi.